

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 6-SONLI ILMIY,
MASOFAVIY, ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

**www.innoworld.net
O'ZBEKISTON-2026**

Volume 3 Issue 6

| IYUN - 2026 |

+99833 5668868

| @Anvarbek_PhD

Page | 2

JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY OMILLARI

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna

Andijon davlat texnika instituti

“Tillar va gumanitar” fanlar kafedrası katta o‘qituvchisi, f.f.f.d.(PhD)

Annotatsiya. Mazkur maqolada jinoyatchilikka qarshi kurashishning ijtimoiy-falsafiy asoslari tahlil qilingan. Jinoyatchilikning paydo bo‘lishiga ta’sir etuvchi ijtimoiy, iqtisodiy va ma’naviy omillar o‘rganilib, huquqiy ong, ijtimoiy adolat, ma’naviy tarbiya va fuqarolik mas’uliyatining ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot natijalari jinoyatchilik profilaktikasida kompleks yondashuvni qo‘llash zarurligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: jinoyatchilik, ijtimoiy muhit, falsafa, huquqiy ong, ma’naviyat, profilaktika, ijtimoiy adolat, fuqarolik jamiyati.

Kirish. Jinoyatchilik insoniyat taraqqiyotining barcha bosqichlarida uchrab kelayotgan murakkab ijtimoiy hodisa hisoblanadi. Uning kelib chiqishi nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ma’naviy omillar bilan ham bog‘liqdir. Zamonaviy jamiyatda jinoyatchilikka qarshi kurashish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Falsafiy nuqtai nazardan jinoyatchilik inson va jamiyat o‘rtasidagi munosabatlarning muayyan darajada buzilishi natijasida yuzaga keladi. Shu bois mazkur muammoning yechimi faqat jazo choralarini qo‘llash bilan emas, balki uning ijtimoiy-falsafiy ildizlarini aniqlash va bartaraf etish bilan ham bog‘liqdir.

Tadqiqotning maqsadi – jinoyatchilikka qarshi kurashishning ijtimoiy-falsafiy omillarini tahlil qilish hamda ularning jamiyat barqarorligiga ta’sirini yoritishdan iborat.

Tadqiqot metodlari. Tadqiqot jarayonida quyidagi usullardan foydalanildi:

- Falsafiy tahlil usuli;
- Qiyosiy tahlil usuli;
- Tizimli yondashuv;
- Mantiqiy umumlashtirish;
- Ilmiy adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish.

Mazkur usullar jinoyatchilikning ijtimoiy mohiyatini va uning kelib chiqish sabablarini kompleks tarzda o‘rganish imkonini berdi.

Natijalar va muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, jinoyatchilikning shakllanishiga bir qator ijtimoiy-falsafiy omillar ta’sir ko‘rsatadi.

Ijtimoiy adolat va jinoyatchilik. Ijtimoiy adolatning ta’minlanmaganligi jamiyatda turli ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. Daromadlar o‘rtasidagi katta tafovut, ishsizlik, kambag‘allik va ijtimoiy tengsizlik ayrim shaxslarni huquqbuzarlik va jinoyat sodir etishga undashi mumkin.

Huquqiy ong va huquqiy madaniyat. Huquqiy ong insonning qonunlarga bo‘lgan munosabatini shakllantiradi. Huquqiy madaniyat darajasi yuqori bo‘lgan jamiyatlarda qonunlarga hurmat kuchli bo‘lib, jinoyatchilik nisbatan kam uchraydi. Shuning uchun huquqiy ta’lim va tarbiya tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ma’naviy-axloqiy tarbiya. Shaxs ma’naviyati jamiyat xavfsizligining muhim omillaridan hisoblanadi. Oila, ta’lim muassasalari va jamoat tashkilotlari tomonidan olib boriladigan tarbiyaviy ishlar yoshlarda mas’uliyat, halollik va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantiradi.

Fuqarolik jamiyati institutlarining roli. Mahalla, nodavlat notijorat tashkilotlari, ta’lim muassasalari va ommaviy axborot vositalari huquqbuzarliklarning oldini olishda muhim

o'rin tutadi. Ularning davlat organlari bilan hamkorligi jinoyatchilik profilaktikasining samaradorligini oshiradi.

Globallashuv va axborot makoni ta'siri. Zamonaviy axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ijobiy imkoniyatlar bilan bir qatorda kiberjinoyatchilik, axborot xavfsizligiga tahdidlar kabi yangi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Bu esa jinoyatchilikka qarshi kurashishning yangi mexanizmlarini ishlab chiqishni talab etadi.

Xulosa. Jinoyatchilikka qarshi kurashishning samaradorligi huquqiy choralar bilan bir qatorda ijtimoiy-falsafiy omillarga ham bog'liq. Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni chiqarish imkonini berdi:

1. Ijtimoiy adolatni ta'minlash jinoyatchilikning oldini olishning muhim sharti hisoblanadi.
2. Huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish profilaktikaning asosiy yo'nalishlaridan biridir.
3. Ma'naviy-axloqiy tarbiya shaxsda jinoyatchilikka qarshi ichki immunitetni shakllantiradi.
4. Davlat va fuqarolik jamiyati institutlari hamkorligi jinoyatchilikka qarshi kurashish samaradorligini oshiradi.
5. Globallashuv sharoitida axborot xavfsizligi va kiberjinoyatchilikka qarshi kurashish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shuning uchun jinoyatchilik profilaktikasida huquqiy, ijtimoiy, ma'naviy va falsafiy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan holda kompleks strategiyani amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining «Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida»gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – Toshkent, 2025.
4. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri.
5. Abu Rayhon Beruniy. Tanlangan asarlar.
6. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub.
7. Immanuel Kant. Axloq metafizikasi asoslari.
8. Emil Dyurkgeym. Sosiologiya metodi qoidalari.
9. Kriminologiya: oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. – Toshkent, 2024.
10. Falsafa: oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. – Toshkent, 2023.